

Länsstyrelsen
GOTLANDS LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0340100 Västergarns utholme

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges.

Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man från i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet.

Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen.

Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Begreppsförklaringar Natura 2000

SPA - Område som genom regeringsbeslut klassificerats som särskilt skyddsområde i enlighet med EU:s fågeldirektiv (2009/147/EEG).

pSCI - Område som är föreslaget av regeringen, men ännu ej antaget av EU-kommissionen.

SCI - Område som, i den biogeografiska regionen eller de biogeografiska regionerna det tillhör, väsentligt bidrar till att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus hos någon av livsmiljöerna i bilaga 1 i art- och habitatdirektivet eller någon av arterna i bilaga 2 i samma direktiv. Områden som kan bidra till att nätverket Natura 2000 blir sammanhängande och som väsentligt bidrar till bibehållandet av den biologiska mångfalden inom den biogeografiska regionen eller de biogeografiska regioner (kontinental, boreal, alpin, marin östersjön och marin atlantisk) som avses.

SAC – Område av gemenskapsintresse (SCI) som av regeringen med stöd av MB (Miljöbalken) 7 kap. 28 § förklarats som särskilt bevarandeområde.

Gynnsamt bevarandetillstånd

En arts bevarandestatus anses gynnsam när:

- populationsutvecklingen visar att arten på lång sikt kommer att förbli en del av sin livsmiljö
- dess naturliga utbredningsområde inte minskar och sannolikt inte heller kommer att minska
- tillräckligt mycket livsmiljö finns för att arten ska bibehållas på lång sikt.

En naturtyps bevarandestatus anses gynnsam när:

- dess naturliga utbredningsområde och de ytor den täcker är stabila eller ökande
- de strukturer och funktioner som krävs för att livsmiljön ska bibehållas finns kvar under överskådlig framtid
- bevarandestatusen hos dess typiska arter är gynnsam.

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0340100 Västergarns utholme

Kommun: Gotland

Områdets totala areal: 50,4 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2018-12-01

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2018-12-20

Markägarförhållanden: Privata.

Regeringsbeslut, historik:

SPA: 1996-12-01, regeringsbeslut M96/4019/4, pSCI: 1997-01-01, SCI:
2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1220 - Sten- och grusvallar

1640 - Sandstränder vid Östersjön

2130 - Grå dyner

6210 - Kalkgräsmarker

6410 - Fuktängar

A045 - Vitkindad gås, *Branta leucopsis*

A190 - Skräntärna, *Sterna caspia*

A191 - Kentsk tärna, *Sterna sandvicensis*

A193 - Fisktärna, *Sterna hirundo*

A194 - Silvertärna, *Sterna paradisaea*

A195 - Småtärna, *Sterna albifrons* (nytt namn *Sternula albifrons*)

Övriga arter som utgjort grund för utpekandet:

A017 - Storskarv, *Phalacrocorax carbo*

A046 - Prutgås, *Branta bernicla*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

---Prioriterade bevarandevärden---

Inom Natura 2000-området Västergarns utholme är de prioriterade bevarandevärdena områdets; Sten- och grusvallar (1220), Sandstränder vid Östersjön (1640), Grå dyner (2130), Kalkgräsmarker (6210) samt Fuktängar (6410). Det är också prioriterat att bevara områdets förekomster av arterna; Vitkindad gås (A045), Prutgås (A046), Skräntärna (A190), Kentsk tärna (A191), Fisktärna (A193), Silvertärna (A194), Småtärna (A195) samt Storskarv (A391).

---Motivering---

Västergarns utholme har en mycket skyddsvärd geologi med en unik strandvallsutformning som framhävs tack vare det traditionella betet som pågått under lång tid. Det är av största vikt att betet upprätthålls på ett väl anpassat sätt för att bibehålla en öppen struktur. Ön utgör en oerhört viktig plats för både häckande och rastande sjöfågel, där fårbetet har en viktig funktion i skapandet av lämpliga livsmiljöer och häckningsplatser.

---Prioriterade åtgärder---

De unika blottade strandvallarna kräver ett fortsatt bete för att inte förlora sin vackra och viktiga karaktär. Den igenväxningsvegetation i form av en som växt upp, behöver bekämpas för att åter öppna upp det naturliga öppna beteslandskapet. Vid ogynnsam täckningsgrad av igenväxningsvegetation utförs i första hand manuell röjning.

Beskrivning av området

Västergarns utholme är en öppen mycket flackt välvd ö (bara drygt 6,5 m.ö.h.) uppbyggd av lösa jordlager bestående framför allt av grus. Materialet ligger svallat i tydliga strandvallar. På den nordöstra delen av ön finns sandavlagringar. Stranden sluttar på de flesta håll relativt brant ner i havet. Vegetationen utgörs på de flesta håll av örtrika torrängar. Vanliga växter är fårsvingel, flentimotej, brudbröd, knölsmörbomma, trift, svartkämpar, femfingerört och axveronika. Hedvegetation finns längs den västra sidan. Mindre fuktängspartier finns på södra delen. Här växer blåtåtel, hundstarr och gåsört. På öns nordvästra sida finns små partier havssträndäng. På några håll finns mäktiga sandpackar. Detta är längs den norra och nordöstra delen av ön nära fyren, som inte längre är i bruk. Här växer sandstarr, gulmåra och backtimjan samt sodaört. Buskskiktet består av en i varierande storlek, allt från stora höga enar till små tussar av igenväxningskaraktär. På mellersta delen av ön finns två stugor med tillhörande brunn och i anslutning till dessa växer en pampig ask. Tidigare fanns där två askar, men den ena har fallit. I övrigt finns sparsam förekomst av trädgårdsrymlingar som apel. Fårbete har bedrivits under lång tid, vilket skapat en starkt betespräglad vegetation på torrängarna och i fuktängarna. Hela ön betas idag av får.

Västergarns utholme har ett synnerligen rikt fågelliv. På ön häckar grågås, vitkindad gås, gravand, ejder, svärta, storspov, tofsvipa, roska, rödbena, strandskata, större strandpipare, silvertärna, småtärna, kentsk tärna och skräntärna. Ejdern förekommer med ca. 120 ruvande honor varav ca. 55 % med prederade bon. På slutet av 1980-talet fanns omkring 4000 ruvande honor på Västergarns utholme. Orsaken till den brutala minskningen är predation av främst

havsörn, men även från gråtrut. Ejdern har minskat kraftigt i hela Sverige, men verkade under 1980-talet ha en väldigt hög populationsstorlek i hela landet. Här finns även knölsvan (3 par), gråtrut (150 par), havstrut (15 par) och en liten population (ca. 15 par) med skärfläcka 2018. Under vintern övervintrar storskarv på ön. På Västergarns utholme råder fågelskydd mellan 15/3 till 30/6. Området är skyddat som naturreservat sedan 1990.

Vissa hotade arter och naturtyper har valts ut av ArtDatabanken och därefter tilldelats individuella åtgärdsprogram (ÅGP). Programmen innehåller kunskapssammanställning och åtgärder som bidrar till att öka dessa habitat och arters populationsstorlekar, i syfte att arterna och habitaterna kan bevaras. För vissa arter med åtgärdsprogram är områdesskydd som exempelvis Naturreservat eller Natura 2000-områden, tillsammans med skötseln en mycket viktig del av bevarandearbetet för arten.

Inom området Västergarns utholme återfinns följande arter med speciella åtgärdsprogram:

Fågel: Skräntärna.

Vad kan påverka negativt

---Igenväxning---

Igenväxning är ett av de största hoten mot naturtyper. Trots en lång historia med beteshävd i området har enbuskar på den södra delen av ön vuxit sig stora på ett sådant sätt att de påverkar häckningsmiljöer i form av skuggning samt begränsar häckningsmiljöernas utbredning, men både ejder och svärta häckar gärna i skydd av enbuskar, varför vissa buskar bör sparas. Skuggningen bidrar också till att betesdjuren söker sig in under buskarna där deras avföring göder marken och bidrar till ett ökat näringsinnehåll i marken, som i sin tur gynnar igenväxningsvegetation.

---Ingrepp---

I området får inte förekomma gödsling (förutom gödsel från betande djur), kalkning eller introduktion av främmande arter. Området får inte utsättas för någon typ av markskador, såsom exempelvis trampskador, plöjning, harvning, körskador, dikning eller schaktning.

---Utebliven eller felaktig skötsel---

Om betet skulle upphöra skulle detta innebära att igenväxningsvegetation snabbt skulle breda ut sig och stora naturvärden skulle gå förlorade. Livsmiljöerna för öns viktiga sjöfåglar skulle förändras och på sikt kanske helt försvinna. Ett allt för hårt bete skulle dock påverka vegetationen på ett negativt sätt. Små förändringar i hävden kan leda till att känsliga arter slås ut. Området bör betas av får, då både nöt och hästar kan trampa ner markerna för mycket och kan skada häckningsplatser genom att trampa i bon, men främst är det de magra markerna som är lämpligast för fårbeta.

---Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar---

Många av de arter som finns i betesmarken är starkt beroende av att markens kvävestatus inte förhöjs. Genom betet sker ett ständigt uttag av näring från marken. Det finns således ett näringsunderskott i marken. En lång rad arter är beroende av att detta förhållande råder. Nedfallet av kväve kan medföra att kvävestatusen förändras. En lång rad organismer riskerar att drabbas av surt nedfall och även av luftburna föroreningar.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för naturvårdsinriktade ändamål som skötsel och förvaltning av det berörda området (7 kap. 28 a § miljöbalken).

- Området ligger inom Riksintresse för Naturvård.

- Området ligger inom Riksintresse för Friluftsliv.
- Området är skyddat som Naturreservat.
- Under perioden 15/3 - 30/6 råder fågelskydd och därmed beträdnadsförbud på hela ön.

Området utgörs av en betad gräsmark som varit betesmark under lång tid. För att bevara de naturvärden som är knutna till området är det av stor vikt att den traditionella hävden upprätthålls.

---Bete---

Området skall årligen betas med får. Vid varje betessäsongs slut ska grässvålen vara avbetad. På torr mark skall ingen skadlig ansamling av förna och obetat gräs äga rum. På fuktig och våt mark är betet mindre smakligt och i sådana områden blir därför avbetningen mindre intensiv.

Området ska nyttjas som betesmark under den tiden på året det är möjligt. Normalt omfattar betesperioden i området tiden från den 25 maj till den 31 oktober. Stödutfodring av djur får ej ske. Övergångsutfodring under maximalt två veckor vid betessläppning och inställning är dock tillåtet.

---Underhållsröjning---

Västergarns utholme ska utgöras av en betespräglad mark där marken endast har ett färre antal krypande enbuskar. I södra delen samt runt en våt i centrala delen får finnas mindre partier om högst några buskar. Om träd och buskar tilltar i omfattning ska marken röjas så att marken återfår sitt tidigare utseende. Uppslag av sådana träd och buskar röjs bort manuellt. I dagsläget är andelen enbuskar i den södra delen för hög och bekämpning av dessa ska ske genom manuell röjning inom en kortare tidsperiod.

---Avmaskning av betesdjur---

Avmaskning i förebyggande syfte, så kallad strategisk avmaskning, ska undvikas. Avmaskningen ska skötas utanför naturbetesmarken. Medel som innehåller avermektiner får ej användas.

---Skydds jakt på räv---

Under vissa år då isen lägger sig mellan öar och det gotländska fastlandet skapas en fri passage för däggdjur att fritt beträda öarna. Ett av dessa djur kan vara räv. Om en räv kommer ut på en ö och stannar kvar där under fåglarnas häckningsperioder kan de orsaka oerhört stor skada genom predation på både ägg och ungar. Om räv upptäcks på en av de öar med hög andel häckande fågel bör åtgärd snabbt vidtas för att avlägsna räven och på så vis skydda häckande fågel.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1220 - Sten- och grusvallar

Areal: 5,6 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 5,2 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

På Västergarns utholme förekommer sten- och grusvallar längs hela kusten förutom på den nordöstra sidan. På ett par ställen uppe på ön finns även där grusvallar, som är blottade.

Generell beskrivning

Sten och grusvallar förekommer i boreal och kontinental biogeografisk region. De inkluderar även fossila vallar, och förekommer alltid i direkt anslutning till stranden. Vallarna utvecklas genom att småsten avsätts vid gränsen för högvattenståndet, mer permanenta vallar uppstår när sten och grus kastas längre upp på land av stormvågor. Med tiden kan flera vallar staplas mot varandra och skapa vidsträckta markstrukturer.

Vilka förhållanden som råder för arters etablering i vallarna varierar beroende på stabilitet, mängden finfördelat material som ackumulerats mellan småstenarna, lokalt klimatförhållande, bredden på strandremsan mellan vallen och havet, och om och hur lokalen tidigare har nyttjats. Naturtypen är vanligen ohävdad, men tillåts att betas i området. Vegetationens utformning varierar beroende på hur exponerad stranden är för vind och vågor, och på successionsstadium. I äldre delar kan antingen en gräs-, ljung- och risvegetation, eller en vegetation dominerad av mossor och lavar, utvecklas. Närmast stranden är florans anpassad till saltstress, starka vindar och stark sol. Floran kan också variera mellan vallarna och lägre partier mellan dem vilket resulterar i zoner av bevuxna partier och nakna gruspartier. Karaktäristisk vegetation på strandvallarna på Gotland inkluderar strandvial, tulkört, en, strandkål, saltarv, strandråg, gulmåra och tall.

Bevarandemål

Arealen av Sten- och grusvallar (1220) ska vara minst 5,2 hektar.

Vallformationerna är bestående och förutsättningar finns för naturlig och fortsatt avsättning av nytt vallmaterial. Vallarna fortsätter att påverkas av varierande vågrörelser som sker under året. Vattenkvaliteten i området är god, och den antropogena belastningen i form av utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier försumbar. Pålagring av ruttnande alger är liten. Vallarna har en tydlig zonerings av olika vegetationstyper och en för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva. Typiska arter och karaktärsarter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

1640 - Sandstränder vid Östersjön

Areal: 0 ha. Arealen ej fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 1,86 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

På den norra spetsen av ön förekommer ett mindre parti med sandstränder. Denna spets omformas ständigt av vågor och vind.

Generell beskrivning

Sandstränder vid Östersjön har svagt sluttande kustlinjer formade av havets vågrörelser. Bar sand är vanligt, särskilt närmast vattenlinjen. Stränderna hyser ofta rikligt med perenna växter men kan även ha sparsam vegetation, flera av arterna är sandbindande. Insektsfaunan är särpräglad och rik. Naturtypen har en naturlig förekomst av uppspolade driftvallar av organiskt material från havet som tång och sjögräs (släke). Driftvallarna utgör ett viktigt habitat för många strandlevande arter och är därmed nödvändiga att bibehålla.

Bevarandemål

Arealen Sandstränder vid Östersjön (1640) ska vara minst 1,86 hektar.

Vattenkvaliteten i området är god, och den antropogena belastningen i form av utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier försumbar. Sandtäkt och framförande av fordon på stranden förekommer inte, måttligt markslitage från friluftsliv kan förekomma. Området kan ha en naturlig förekomst av uppspolad tång, men ingen massförekomst av uppspolade fintrådiga alger förekommer. En för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva. Negativa indikatorarter saknas eller förekommer i mycket liten omfattning. Typiska arter och karaktärsarter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar. Området hyser en rik insektsfauna.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

2130 - Grå dyner

Areal: 2 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 1,4 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Grå dyner finns längs större delen av den östra stranden på Västergarns utholme ovanför sandstranden eller sten- och grusvallarna. Dynerna sträcker sig 20-30 m upp från sandstranden.

Generell beskrivning

Grå dyner är stabila, kustnära sanddyner som inte längre vandrar. De permanenta sanddynerna kan vara bevuxna med mer eller mindre sluten perenn, gräsdominerad örtvegetation och rikligt förekommande moss- och lavmattor, men kan också vara glest bevuxna med ettåriga arter. Vegetationen är ofta mosaikartad. Grå dyner är inte fuktiga eller våta.

De grå dynerna utgör sanddynssuccessionens tredje stadium och uppkommer efter, och oftast innanför, de vita dynerna. Sand ackumuleras fortfarande på dynerna, men inte i lika hög grad som på vita dyner. Miljön är starkt störningspräglad och uttorkning och vinderosion förhindrar uppkomsten av ett slutet vegetationstäck. Kalkinnehållet i jorden kan variera mycket, beroende på ålder och urlakning från de övre jordlagren. Graden av urlakning i de övre sandlagren varierar mycket beroende på sandens kalkinnehåll, dynernas ålder och urlakningshastigheten.

Vegetationen i grå dyner domineras av torktåliga arter, ofta av mossor och lavar. Vegetationen kan vara så tät att sanden knappt är synlig, men för det mesta är vegetationstäcklet glest med talrika sandblottor. Magrare och något hedartad vegetation utan ris och kruståtel kan ingå i naturtypen där den tidigare hävdats genom slåtter eller bete. Rödven förekommer normalt endast i mindre omfattning. Grå dyner är en öppen, solbelyst miljö som i gynnsam bevarandestatus endast har enstaka träd och buskar. I nutid är naturtypen ofta stadd i igenväxning på grund av planteringar av sandbindande vegetation och ändrad markanvändning. Tidigare hölls naturtypen ofta öppen av betande djur, brand och en dynamik i dynområdet som helhet (t.ex. erosion och översandning).

Tidigare hävdades ofta naturtypen genom bete. Betespräglade grå dyner skiljer sig en hel del från sådana där bete inte förekommer. Betade dyner påminner mycket om andra typer av torra betesmarker och har en relativt tät grässvål som domineras av gräs och örter. I dyner som inte betas finns däremot ofta ett stort inslag av mossor och lavar som inte tål tramp och bete. Den solöppna, förhållandevis stabila miljön i kombination med en mosaik av öppen sand och låg markvegetation gör att grå dyner är viktiga insektsmiljöer. På grå dyner som inte är alltför urlakade är blomrikedomen ofta förhållandevis stor (t.ex. backtimjan, monke, styvmorsviol, liten blåklocka, gulmåra och olika fibblor) vilket också gynnar många insekter. I naturtypen kan man också hitta ett antal mindre vanliga svamparter som är knutna till sand.

De grå dynerna som förekommer på Västergarns utholme betas av får. Detta bidrar till att grässvålen på de grå dynerna är förhållandevis tät och består av olika örter. Förekomsten av mossor och lavar är därför låg.

Bevarandemål

Arealen av Grå dyner (2130) ska vara minst 1,4 hektar.

De grå dynerna är permanenta (vandrar inte), men sandområdet som helhet har en naturlig dynamik med naturlig abrasion (vågerosion), vinderosion och transporter av sand. Området

är starkt störningspräglad och naturliga störningsregimer i form av uttorkning och vinderosion motverkar uppkomsten av ett slutet vegetationstäck. Dessa störningsregimer bidrar också till att sand fortfarande ackumuleras på dynerna. Naturtypen innehåller till viss del fritt rörlig sand som kan transporteras med vinden. Måttligt slitage och omrörning förekommer som upprätthåller dynamik och skapar blottor av öppen sand. Ingen omfattande sandflykt förekommer. Vegetationen på de permanenta sanddynerna är mosaikartad och består av områden som är glest bevuxna med ettåriga arter och områden med mer eller mindre sluten perenn, gräsdominerad örtvegetation och glest vegetationstäck av moss- och lavmattor.

Området har en naturlig näringsnivå som är opåverkad av gödsling (förutom från betande djur). Betesdjuren hålls så långt som möjligt fria från avmaskningsmedel som innehåller makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.

En för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva (t.ex. vresros), och negativa indikatorarter förekommer inte heller eller i mycket liten omfattning. Typiska arter, karaktärsarter och hävdgynnade eller störningsberoende arter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar eller trivialisering.

Bevarandetillstånd

Icke gynnsamt.

6210 - Kalkgräsmarker

Areal: 41 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 38,6 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Den största arealen av Västergarns utholme utgörs av kalkgräsmark. Den norra delen av kalkgräsmarken är öppen med en liten förekomst av små hävdpräglade enbuskar. Den södra delen har dock en mycket hög förekomst av stora enbuskar som inte är gynnsamt för områdets övriga naturvärden.

Generell beskrivning

Naturtypen kalkgräsmark innefattar torra till friska, hävdpräglade gräsmarker nedanför trädgränsen ofta med ett rikligt inslag av örter, särskilt kalkkrävande sådana. Jordlagret är tunt och näringsfattigt och har skapats från kalkstensberggrund. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-20 % och naturtypen är mestadels helt öppen.

Hävdgynnade arter ska finnas och frekvensen av igenväxningsarter som hundäxing och hundkex skall vara högst 1%. Viktiga orkidélokaler är en prioriterad undergrupp av naturtypen och hyser antingen en riklig förekomst av orkidéer, en värdefull population av minst en nationellt mindre vanlig orkidéart, eller en förekomst (oavsett storleken) av minst en orkidéart som är nationellt eller regionalt sällsynt eller mycket sällsynt.

Örtrikedomen gör kalkgräsmarkerna viktiga för många insekter, inte minst bin och fjärilar. Naturtypen kan uppträda i olika skepnader beroende på bland annat fuktighet och klimat. I sydöstra Sveriges sommartorra områden kan kalkmarkerna uppträda som olika typer av stäppartade torrängar med arter som ängshavre, brudbröd, backsmultron, backklöver och flentimotej. I vissa områden kan toppjungfrulin, fältsippa och fältvädd också vara vanliga i naturtypen. På friskare kalkmarker finns arter såsom vildlin, darrgräs och rödkämpar.

Mark som på grund av igenväxning, felaktig skötsel eller annan påverkan i stort sett saknar karakteristiska arter och inte går att restaurera inom en rimlig tid bör i normalfallet inte räknas som naturtyp. Detta gäller även mark som är så starkt gödningspåverkad att kvävegynnade växter helt dominerar fältskiktet.

Bevarandemål

Arealen av Kalkgräsmark (6210) ska vara minst 38,6 hektar.

Vegetationen skall vara tydligt hävdpräglad och ha en för naturtypen naturlig artsammansättning, inklusive kalkkrävande arter. Gräsmiljön skall vara öppen och ha en låg täckningsgrad av träd och buskar. Ett visst inslag av buskar och träd förekommer och gynnar bl.a. insektsfaunan i området.

Kalkgräsmarkerna hävdas årligen genom bete och en tydligt hävdpräglad markvegetation förekommer. Området har en naturlig näringsnivå som är opåverkad av gödsling (förutom från betande djur). Betesdjuren hålls så långt som möjligt fria från avmaskningsmedel som innehåller makrocycliska laktoner (där avermectinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.

Typiska arter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar. Arter som blivit klassade som invasiva och/eller negativa indikatorarter förekommer inte eller i mycket liten omfattning.

Bevarandetillstånd

Den södra delen av ön är icke gynnsam, men den norra delen har dock ett gynnsamt bevarandetillstånd.

6410 - Fuktängar

Areal: 1,8 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 3,24 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Den södra delen av ön har inslag av fuktängar i form av en mosaik med åtta fuktängar av varierande storlek, insprängda i kalkgräsmarken.

Generell beskrivning

Naturtypen utgörs av våta gräsmarker på jordar med stort inslag av kalk, lera eller torv. Krontäckning av träd och buskar är låg, 0-30%, och inte av igenväxningskaraktär. I typen ingår både ohävdade och hävdade marker nedanför trädgränsen. Två undertyper finns: a) Fuktängar på neutrala till alkaliska, kalkrika jordar med ett varierande vatteninnehåll, ofta relativt artrika. Här ingår bland annat "kalkfuktängen". b) Fuktängar på surare jordar, ibland torvrika, med blåtåtel, tåg- och starrarter. Typen varierar beroende på hävd och hävdintensitet. För upprätthållande av gynnsam bevarandestatus bör objektets hävdhistoria vara vägledande för den fortsatta skötseln. Fuktängar med lång hävdkontinuitet och hävdgynnade naturvärden är beroende av fortsatt skötsel i form av slåtter eller bete samt röjning av igenväxningsvegetation för att naturtypen skall kunna bibehålla gynnsam bevarandestatus. För vissa varianter av naturtypen krävs återkommande översvämningar.

Bevarandemål

Arealen av Fuktängar (6410) ska vara minst 3,24 hektar.

Fuktängen hävdas årligen genom bete och en tydligt hävdpräglad markvegetation förekommer. Fuktängen har tillräcklig markfuktighet och en naturlig hydrologi, vilket kan innebära återkommande översvämningar. Miljön är öppen och har i normalfallet mindre än 30 % täckningsgrad av träd och buskar. Området har en naturlig näringsnivå som är opåverkad av gödsling (förutom från betande djur). Betsdjuren hålls så långt som möjligt fria från avmaskningsmedel som innehåller makrocykliska laktoner (där avermectinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.

En för naturtypen naturlig artsammansättning förekommer med frånvaro av arter som blivit klassade som invasiva, och negativa indikatorarter förekommer inte heller eller i mycket liten omfattning. Typiska arter, karaktärsarter och hävdgynnade arter förekommer rikligt och visar inga tecken på bestående populationsnedgångar eller trivialisering.

Bevarandetillstånd

Icke gynnsamt.

A045 - Vitkindad gås, *Branta leucopsis*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Den vitkindade gåsen häckar på små, flacka öar där den är skyddad från marklevande rovdjur. Arten fordrar stora, öppna gräsbevuxna ytor för sitt förosök, främst strandängar med kortvuxen eller kortbetad gräsvegetation. Den kräver rast- och övervintringslokaler med gott om lämplig föda (främst gräs) samt möjlighet att övernatta ute på vatten. Under häckningen rör sig paret normalt inom ett område i storleksordningen någon kvadratkilometer. Arten flyttar mellan häckningsområdena i Sverige (längs kusterna upp till mellersta Norrland) och övervintringsplatserna i Holland.

I Sverige har man uppskattat antalet reproduktiva individer av vitkindad gås till omkring 8 200 med huvudförekomst på Gotland. Den sammanlagda häckningspopulationen på Öland och Gotland uppgick som mest till över 5 000 par i början av 2000-talet. Sedan dess har dock en påtaglig minskning skett och populationen uppgår numera till ca 1 200 par. Arten är inte rödlistad utan anses livskraftig. På Västergarns utholme noterades 70 häckande par av vitkindad gås år 2018 vid en riktad inventering. På Västergarns utholme finns inga strandängar (1630). Istället utgör andra naturtyper som en kortbetad kalkgräsmark (6210) eller fuktängar (6410), viktiga livsmiljöer för arten.

Vitkindad gås är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § i Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parrings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden och viloplats. Vitkindad gås får skyddsjagas under perioden 21 augusti - 15 november om den utgör skada på växande gröda. Förutom ovanstående restriktioner rör även följande den vitkindade gåsen:

- Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av vitkindad gås, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen).
- Vid etablering av vindkraftverk eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas.
- Vitkindad gås är upptagen i bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö).
- Vitkindad gås är upptagen i appendix 2 i Bonnkonventionen (flyttande arter).
- Vitkindad gås är upptagen i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandemål

Vitkindad gås (A045) ska förekomma i området. Stränderna sköts på ett sätt som upprätthåller lämplig kvalitet samt att lämpliga livsmiljöer finns tillgängliga. Fårbetet upprätthålls för att bibehålla en kortbetad grässvål. Ingen avsiktlig störning av fåglarna eller skada på deras livsmiljö förekommer.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

A190 - Skrântärna, *Sterna caspia*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Skrântärnan är en renodlad fiskätare som fiskar i grunda kustområden och i sjöar nära kusten (samt Väner). Arten fiskar framförallt abborre, strömming och mört. De flesta svenska skrântärnorna övervintrar i tropiska Västafrika, i Nigers inlandsdelta i Mali, men en del övervintrar också i medelhavsområdet.

Arten häckar på flacka vegetationsfattiga sandrevlar eller klippöar främst längs Östersjökusten, dels i kolonier, dels i enstaka par (samt med några få par vid Väner). Arten kan häcka på samma ställe i generationer och när en fågel etablerat sig i en koloni häckar den ofta i samma koloni livet ut. Samtidigt kan hela kolonier plötsligt bryta upp och flytta till en ny boplats.

Östersjöns skrântärnor betraktas som ett enda bestånd på ca 1 700 par, varav ungefär en tredjedel finns i Sverige. I Sverige förekommer arten i egentliga Östersjön, Bottenhavet och Bottenviken, samt enstaka par vid Väner. Skrântärnan är i Europa sällsynt som häckfågel med endast tre häckande bestånd (Östersjön, Svarta havet samt Kaspiska havet, samt ett fåtal par i Spanien). Arten har under lång tid uppvisat en negativ populationstrend i Sverige och har gått från ca 2 200 par på 70-talet till ca 500 par runt 2010. På senare år har häckfågelkolonierna också blivit färre men större. År 2018 har tre par setts häcka på Västergarns utholme. Skrântärnan är rödlistad i kategorin Nära hotad (NT).

Vid fåglarnas häckning utgör mänsklig störning under häckningsperioden maj-juli/augusti ett hot, liksom mink, försämrade födotillgång samt igenväxning av häckningslokalerna. Spridning och ackumulering av miljögifter påverkar häckningsutfallet negativt, och då även gifter som fåglarna får i sig på övervintringslokalerna. Ett stort hot mot arten är jakt under flyttning och övervintring.

Skrântärnan är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)), fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parrings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats. Skrântärnan är upptagen i bilaga II i Bernkonventionen (strängt skyddade djurarter), Bonnkonventionen bilaga 2 (flyttande arter) samt är listad i AEWAs (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandemål

Häckande par av Skrântärna (A190) ska återkommande finnas på ön. Inga försämringar för arten som leder till minskning av antalet häckande par (utöver artens naturliga byten av koloniområde) skall ske i området.

Strandnära områden sköts på ett sätt som upprätthåller lämplig kvalitet enligt områdets bevarandemål. Ingen störning av fåglarna eller skada på deras livsmiljö förekommer.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt, men få häckande par.

A191 - Kentsk tärna, *Sterna sandvicensis*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Kentsk tärna förekommer enbart längs kusterna. Födan består av fisk och arten fiskar på större djup än övriga tärnarter. Kentsk tärna häckar i kolonier på låga sandiga öar utan högre vegetation längs havskusten, och samhäckar ofta med skrattmå. De vuxna fåglarna flyger långa sträckor (upp till 20-30 km från häckplatserna) för att fiska. Som hos övriga tärnarter är kolonierna instabila och kan plötsligt överges efter bara ett par år. Kentsk tärna övervintrar längs Afrikas västkust.

I Sverige häckar kentsk tärna främst runt sydvästra kusten, från Skåne upp till Bohuslän och Gotland i Östersjön. Arten har minskat kraftigt från ca 1 100 par 1975 till ca 400 par år 2000. 2010 beräknades den genomsnittliga populationsstorleken till 460 par, ganska jämnt fördelade mellan Skåne, Blekinge, Halland och Gotland. I Europa har arten sin huvudsakliga utbredning i Storbritannien, Frankrike, Nederländerna, Tyskland och Danmark. År 2012, 2014 och 2015 har kentsk tärna häckat på Västergarns utholme, men under inventeringen 2018 hittades inget par. I Sverige är kentsk tärna rödlistad som sårbar (VU).

Kentsk tärna är extremt känslig för störningar, och mänskliga aktiviteter på och i närheten av fåglarnas häckningsplatser utgör därmed ett allvarligt hot (ett enda besök av en människa under häckningen kan få en hel koloni att överge sina bon). Den ombytthet som finns vad gäller häckplatser kan bero på störning under häcksäsongen, och det är därför angeläget att inte bara skydda befintliga kolonier utan även lämpliga häckplatser som för tillfället inte är bebodda. Skydd av skrattmåskolonier är här viktigt eftersom kentsk tärna liksom flera andra arter av tärnor är knutna till sådana. Igenväxning kan leda till att häckningsplatser försvinner. Rovdjur, i synnerhet mink och räva, kan lokalt utgöra ett hot mot häckningskolonier, liksom minskad födotillgång. Spridning och ackumulering av miljögifter påverkar häckningsutfallet negativt.

Kentsk tärna är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)), fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parrings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av kentsk tärna, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Kentsk tärna är upptagen i bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Kentsk tärna är upptagen i bilaga 2, Bonnkonventionen (flyttande arter). Kentsk tärna listas i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandemål

Häckande par av Kentsk tärna (A191) ska återkommande finnas i området. Inga försämringar för arten som leder till minskning av antalet häckande par (utöver artens naturliga byten av koloniområde) skall ske i området.

Då arten födosöker över stora områden bör havsområdena både i och utanför Natura 2000-området hålla en kvalitet som tillgodoser artens behov. Strandängarna och andra strandnära områden sköts på ett sätt som upprätthåller lämplig kvalitet enligt områdets bevarandemål.

A193 - Fisktärna, *Sterna hirundo*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Fisktärnan förekommer både vid inlandsvatten och vid havet där den lever av småfisk, blötdjur och insekter. Den häckar solitärt eller i mindre kolonier, och samhäcker ofta med silvertärna och skrattmå. Som hos övriga tärnarter är kolonierna instabila och lämpliga häckningsplatser kan till synes helt utan anledning överges från ett år till ett annat. En viss lokal och regional omfördelning får därmed anses vara en naturlig del i fisktärnans beståndsdynamik. Fisktärnan är en långflyttare där de nordiska fåglarna huvudsakligen övervintrar längs kuststräckan mellan Västafrika och Godahoppssudden. Under häckningen födosöker fisktärnorna inom ett område i storleksordningen 1-5 kvadratkilometer.

I Sverige häckar fisktärnan i samtliga svenska landskap och det svenska beståndet beräknades till 20 000-25 000 par omkring år 2005. Beståndsutvecklingen har varit svårtolkad och uppgifterna från olika håll har delvis varit motsägande. Resultat från Svenska häckfågeltaxeringen tyder på att beståndet är mindre idag än under senare delen av 1970-talet och början av 1980-talet, men mellanårsvariationerna i materialet är stora. Populationen anses i nuläget, efter några decenniers långsam ökning, hålla sig till en stabil trend. På de gotländska strandängarna har fisktärnan minskat dramatiskt de senaste 20 åren. På Västergarns utholme noterades ett hundratal tärnor (både fisk- och silvertärnor) vid en inventering 2018. I Sverige är fisktärnan inte rödlistad, men på global nivå sker en statistiskt signifikant minskning.

Vid fåglarnas häckning kan båttrafik och friluftsliv medföra stora störningar. Igenväxning kan leda till att häckningsplatser försvinner. Rovdjur, i synnerhet mink och räv, kan lokalt utgöra ett hot mot häckningskolonier. Spridning och ackumulering av miljögifter påverkar häckningsutfallet negativt.

Fisktärnan är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)), fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parrings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats. Fisktärnan är upptagen i Bernkonventionens bilaga II (strängt skyddade djurarter) samt att den är listad i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandemål

Häckande par av Fisktärna (A193) ska återkommande finnas på ön. Inga försämringar för arten som leder till minskning av antalet häckande par (utöver artens naturliga byten av koloniområde) skall ske i området.

Då arten födosöker över stora områden bör havsområdena både i och utanför Natura 2000-området hålla en kvalitet som tillgodoser artens behov. Kalkgräsmarkerna och andra strandnära områden sköts på ett sätt som upprätthåller lämplig kvalitet enligt områdets bevarandemål. Ingen avsiktlig störning av fåglarna eller skada på deras livsmiljö förekommer.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

A194 - Silvertärna, *Sterna paradisaea*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Silvertärnan förekommer både vid inlandsvatten och vid havet där den främst lever av småfisk men även ryggradslösa djur som t.ex. blötdjur och marina kräftdjur. Den häckar solitärt eller i mindre kolonier, och samhäckar ofta med fisktärna. Silvertärnan är den fågel som flyttar längst sträcka mellan sommar- och vinterkvarter, där de nordiska fåglarna huvudsakligen övervintrar längs södra Afrikas kust och i Södra Ishavet i Antarktis. Under häckningen födosöker silvertärnorna över stora områden, ofta i storleksordningen 25 kvadratkilometer.

I Sverige häckar silvertärna i samtliga svenska landskap och det svenska beståndet beräknades till 20 000-25 000 par omkring år 2005. Sedan mitten av 1970-talet har silvertärnan ökat i antal i Östersjöområdet, men lokalt har arten försvunnit till följd av minkens expansion.

Populationen silvertärnor på Gotland uppskattades år 2005 till 2 500 par. På de gotländska strandängarna verkar silvertärnan ha en stabil populationsstorlek sedan 1996. Hundratals tärnor (både fisk- och silvertärnor) noterades på Västergarns utholme vid en inventering 2018.

Silvertärna är inte rödlistad i Sverige, men globalt har arten minskat.

Vid fåglarnas häckning kan båttrafik och friluftsliv medföra stora störningar. Igenväxning kan leda till att häckningsplatser försvinner. Rovdjur, i synnerhet mink och räva, kan lokalt utgöra ett hot mot häckningskolonier. Spridning och ackumulering av miljögifter påverkar häckningsutfallet negativt.

Silvertärnan är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)), fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parrings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av silvertärna, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a§ MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Silvertärnan är upptagen i bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Silvertärnan är upptagen i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandemål

På Västergarns utholme ska det återkommande finnas häckande par av silvertärna (A194). Inga försämringar för arten som leder till minskning av antalet häckande par (utöver artens naturliga byten av koloniområde) skall ske i området.

Då silvertärnan födosöker över stora områden bör havsområdena hålla en kvalitet som tillgodoser artens behov. Strandnära områden sköts på ett sätt som upprätthåller lämplig kvalitet enligt områdets bevarandemål. Ingen avsiktlig störning av fåglarna eller skada på deras livsmiljö förekommer.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

A195 - Småtärna, *Sterna albifrons*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Småtärnan förekommer på långgrunda stränder längs kusten där den lever av småfisk och kräftdjur. Arten är strikt bunden till långgrunda strandområden och jagar i regel patrullerande utanför strandlinjen. Småtärnan häckar på kala sandstränder, på låga sand- eller grusrevlar och på industri- och utfyllnadsmark vid kusten, och tillgång på lämpliga häckningsplatser är av allt att döma en begränsande faktor. Under häckningen kan födosökningen utsträckas åtskilliga km bort från boplatserna. Arten är en långflyttare som övervintrar längs Afrikas västkust.

I Sverige häckar småtärnan sällsynt i Skåne, Öland, Gotland, på Västkusten och längst norrut i Bottenviken. Beståndet av häckande par är ca 500, antalet individer har ökat de senaste 30 åren men beståndet varierar en del mellan olika år och vissa omfördelningar mellan kolonierna sker. På Västergarns utholme noterades fyra individer vid inventeringen 2018. Arten är rödlistad och klassad som sårbar (VU).

Vid fåglarnas häckning utgör störningar från badturism, friluftsliv och sportfiske ett stort hot, främst genom att fåglarna tvingas bort från de bästa häckningsplatserna och ut i sekundära miljöer med resultatet att många häckningar misslyckas. Expansionen av gråtrut längs kusterna har lokalt lett till att småtärnan trängts undan från sina häckningsplatser. Igenväxning kan leda till att häckningsplatser försvinner. Småtärnan är relativt långlivad vilket också gör den extra känslig för miljögifter som påverkar häckningsutfallet negativt.

Småtärnan är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)), fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parrings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av småtärna, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Småtärnan är upptagen i Bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Småtärnan är upptagen i bilaga 2 i Bonnkonventionen (flyttande arter). Småtärnan är upptagen i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandemål

På Västergarns utholme ska det återkommande finnas häckande par av Småtärna (A195). Inga försämringar för arten som leder till minskning av antalet häckande par skall ske i området.

Då småtärnan födosöker över stora områden bör havsområdena utanför Västergarns utholme hålla en kvalitet som tillgodoser artens behov. Strandnära områden sköts på ett sätt som upprätthåller lämplig kvalitet enligt områdets bevarandemål. Ingen avsiktlig störning av fåglarna eller skada på deras livsmiljö förekommer.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt habitat, men känslig art.

Övriga arter som utgjort grund för utpekandet:

A017 - Storskarv, *Phalacrocorax carbo*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Storskarven förekommer längs Sveriges kuster från Kalmarsund till Ångermanland. Inventeringar under 2012 resulterade i 40 600 par i det svenska beståndet. I Sverige förekommer två olika raser eller underarter av storskarv. Underarterna är främst baserade på att formerna är geografiskt separerade. Storskarven (*Phalacrocorax carbo*) häckar i Nordatlanten, längs Norges västra och norra kuster. Mellanskarven (*Phalacrocorax carbo sinensis*) förekommer allmänt längs Sveriges kuster, speciellt i Östersjön och Bottenviken, men återfinns även i ett antal större insjöar.

I början av 1900-talet var storskarven nästan helt utrotad i västra Europa som en följd av mänsklig påverkan i syfte att få bort skarven. Metoderna som användes var både jakt och att minska dess habitat. Storskarven återetablerade sig år 1948 som svensk häckfågel med beståndets största förekomst i Kalmarsund. Storskarven har expanderat mycket sedan slutet av 1980-talet. Ett stort antal nya kolonier etableras ständigt. År 1997 beräknades det svenska beståndet till 16 000 par fördelat på 86 kolonier. Huvuddelen av det svenska beståndet förekommer längs Kalmarsund. I övrig förekommer storskarv längs de svenska kusterna. Det europeiska beståndet uppskattades till 165 000 par år 1992, från att bara ha varit några få tusen par på 1960-talet. Således kan det konstateras att storskarven likt ingen annan fågel kan uppvisa en sådan populationsökning. Vid riksinventeringen 2006 uppskattades beståndet till 43 700 par fördelat på 200 kolonier. Åren kring 2010 verkade dock populationsökningen ha avstannat något då inventeringen 2012 uppskattade beståndet till 40 600 par.

Storskarven häckar i kolonier som kan bestå av några enstaka par upp till mer än 10 000. I Sverige har dock inte större kolonier än drygt 3530 par dokumenterats. I södra Sverige infaller häckningen under perioden april-juni. De bygger bon av pinnar, grenar, tång m.m. som antingen placeras direkt på marken eller i träd. Den livnär sig på fisk av arterna: abborre, karpfiskar, tånglake och spigg, men kan även äta andra arter som finns tillgängliga, som mört och krabbor.

På Västergarns utholme förekommer skarv under vinterhalvåret då den övervintrar här samt under häckningstid.

Storskarven hamnar ofta i konflikt med fiskare. Stora kolonier av storskarv kräver stora mängder mat som de fiskar upp ur haven. De fiskar inte bara från stim utan plockar också fisk direkt från näten vilket kan orsaka skador på näten och minskar fångsten. En annan konflikt mellan människan och skarven är att skarvens avföring är starkt frätande och tar död på nästan all vegetation inom kolonin, vilket kan vara förödande för vissa viktiga naturtyper.

Storskarven är fridlyst enligt Artskyddsförordningen. Arten är inte rödlistad och anses som livskraftig (LC). Storskarven är upptagen i Bernkonventionens bilaga III samt ingår i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandemål

Storskarv (A391) ska förekomma i området. Det förekommer ingen skada eller störning som kan påverka arten negativt. Inga miljögifter förekommer i området som kan skada populationen.

Bevarandetilstånd

Gynnsamt.

A046 - Prutgås, *Branta bernicla*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Prutgåsen förekommer i den arktiska regionen med en cirkumpolär utbredning. Den är en högarktisk art som endast passerar Sverige under flyttningen. Prutgåsen kan ses framförallt i de södra och sydöstra delarna av landet. Under hösten passerar den mot slutet av oktober och under våren i slutet av maj till början av juni. Antalet gäss som passerar under dessa perioder varierar mellan 40 000-80 000 individer. Populationen i västra Sibirien bestod i början av 1990-talet av 3 14 000 individer, men beståndet har minskat till 200 000 individer år 2007. De fåglar som rastar i Sverige utgör mindre än 2% av den europeiska populationen.

Prutgåsen häckar i glesa kolonier i låg kustterräng på små öar i floder eller vid kusten. Den kan ofta ses häcka tillsammans med ejder. Strandängar och stränder utgör viktiga habitat för arten. Under vinterhalvåret lever den huvudsakligen av ålgräs, bandtång och grönalger som plockas på grunt vatten ofta genom att tippa på simandmaner. Under häckningen äter den arktiska mossor, skörbjuggsört och bräckor.

Västergarns utholme utgör en viktig rastlokal för flyttande prutgås.

Prutgåsen är fridlyst enligt 4 § Artskyddsförordningen. Den är upptagen i Bernkonventionens bilaga III, Bonnkonventionens bilaga II samt att den finns med i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandemål

Prutgås (A046) fortsätter att använda Västergarns utholme som rastplats vid flyttning. Inga förändringar som påverkar stranderna negativt förekommer. Det förekommer ingen typ av störning som kan skrämma iväg gässen från platsen.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

Dokumentation

- Cederberg, B. & Löfroth, M. (red.) 2000. Svenska djur och växter i det europeiska nätverket Natura 2000. ArtDatabanken.
- Ekstam, U. & Forshed, N. 1996. Äldre fodermarker. (E96)
- Gärdenfors, U. (red.) 2000. Rödlistade arter i Sverige 2000. ArtDatabanken.
- Jordbruksverket. 2002. Metodhandledning Inventering av värdefulla Ängs- och Betesmarker. Version 1.2 (J02)
- Larsson, Kjell. 2018. Sammanställning av inventeringar av häckande kust- och sjöfåglar på öar längs Gotlands ostkust samt på Västergarns utholme.
- Länsstyrelsen i Gotlands län. 1992. Ängs- och hagmarker på Gotland. Del 3.
- Länsstyrelsen i Gotlands län. 2005. Bevarandeplan för Natura 2000-området Västergarns utholme SE0340100.
- Länsstyrelsen i Östergötland. 2001:2. Standardisering av metodik för övervakning av rödlistade kärlväxtarter. Miljövårdsenheten, rapport 2001:19. (L01).
- Martinsson, M. 1999. Böisårkar u daldargras. Naturvärden och vård i gotländska odlingslandskap. Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Miljövårdsenheten, rapport 2001:19. (L01:2)
- Naturvårdsverket, 1978. Biologiska inventeringsnormer, BIN, Fåglar. Punkt-linjekartering.
- Naturvårdsverket, 2002. Handbok miljöövervakning. Spillningslevande bladhorningar.
- Naturvårdsverket. 2003. Handbok för Natura 2000.
- Naturvårdsverket, 2003. Handbok miljöövervakning. Dagaktiva fjärilar.
- Staav, R. & Fransson, T. 2008. Prismas stora fågelbok. Stockholm: Prisma.

Lagtexter

- Art- och habitatdirektivet, Rådets Direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, officiell svensk översättning, version 01.01.2007.
- Fågeldirektivet, Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council of 30 November 2009 on the conservation of wild birds, svensk översättning.
- 7 kap. 27-29 §§ Miljöbalken (1988:808).
- 15-17 §§ Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Bilagor

- Bilaga 1. Karta, utbredning av naturtyper inom Natura 2000-området Västergarns utholme.
- Bilaga 2. Fynd av rödlistade arter i Natura 2000-området Västergarns utholme.

Bilaga 1. Karta, utbredning av naturtyper inom Natura 2000-området Västergarns utholme

Bilaga 2. Fynd av rödlistade arter i Natura 2000-området Västergarns utholme

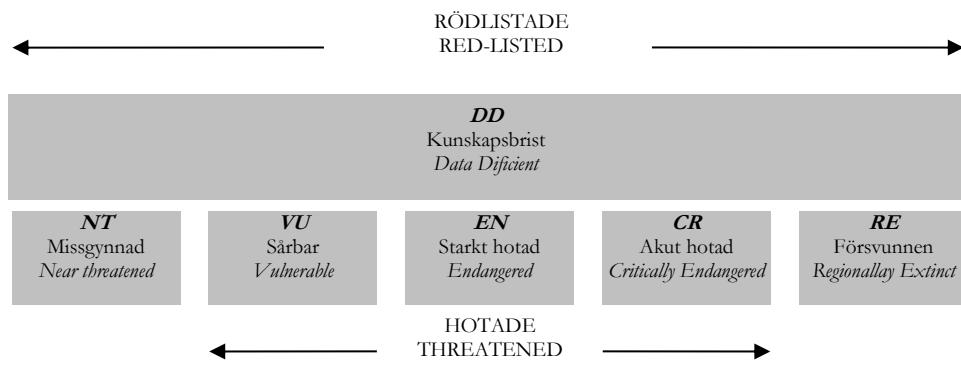
Denna lista innehåller data som hämtats från Artportalen 2018-11-13 (<https://www.artportalen.se/>). Det kan finnas rödlistade arter i området som nämns men inte återfinns här, detta beror då på att de inte har rapporterats i Artportalen från området.

Kärlväxter

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Alyssum alyssoides</i>	Grådådra	VU
<i>Cerastium subtetrandrum</i>	Östkustarv	NT

Fåglar

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Alauda arvensis</i>	Sånglärka	NT
<i>Anas acuta</i>	Stjärtand	VU
<i>Anser erythropus</i>	Fjällgås	CR
<i>Anser fabalis</i>	Sädgås	NT
<i>Anthus pratensis</i>	Ängspiålråka	NT
<i>Aquila chrysaetos</i>	Kungsörn	NT
<i>Arenaria interpres</i>	Roskarl	VU
<i>Buteo lagopus</i>	Fjällvråk	NT
<i>Calidris pugnax</i>	Brushane	VU
<i>Carpodacus erythrinus</i>	Rosenfink	VU
<i>Cephus grylle</i>	Tobisgrissla	NT
<i>Chlidonias niger</i>	Svarttårna	VU
<i>Circus cyaneus</i>	Blå käråhök	NT
<i>Delichon urbicum</i>	Hussvala	VU
<i>Eremophila alpestris</i>	Berglårka	VU
<i>Falco peregrinus</i>	Pilgrimsfalk	NT
<i>Falco rusticolus</i>	Jaktfalk	VU
<i>Fratercula arctica</i>	Lunnefågel	RE
<i>Gavia stellata</i>	Smålom	NT
<i>Haliaeetus albicilla</i>	Havsörn	NT
<i>Hydroprogne caspia</i>	Skråntårna	NT
<i>Larus argentatus</i>	Gråtrut	VU
<i>Larus fuscus</i>	Silltrut	NT
<i>Limosa lapponica</i>	Myrspov	VU
<i>Melanitta fusca</i>	Svårta	NT
<i>Numenius arquata</i>	Storspov	NT
<i>Pernis apivorus</i>	Bivråk	NT
<i>Podiceps nigricollis</i>	Svarthalsad dopping	EN
<i>Somateria mollissima</i>	Ejder	VU
<i>Stercorarius parasiticus</i>	Kustlabb	NT
<i>Sternula albifrons</i>	Småtårna	VU
<i>Sturnus vulgaris</i>	Stare	VU
<i>Thalasseus sandvicensis</i>	Kentsk tårna	VU

Aktuella arters hotkategorier enligt den svenska rödlistan 2015.